

STALIŠČE SLOVENIJE
do posvetovalnega dokumenta Evropske komisije
»STATE AID ACTION PLAN 2005-2009«

I.

Slovenija pozdravlja in podpira namero Evropske komisije glede napovedane celovite petletne reforme politike državnih pomoci ter njena vodilna nacela, predstavljena v Akcijskem nacrtu. Dosledno izvajanje omenjenih nacerl je cilj nacerlovane reforme, s tem pa bo za države članice obenem zagotovljen jasen in predvidljiv okvir za dodeljevanje pomoci na nacin, ki bo lahko v vecji meri prispeval tudi k uresnicenju lizbonskih ciljev. Strinjamo se, da lahko Evropska komisija prav s celovito reformo pravil in še zlasti postopkov na podrocju nadzora državnih pomoci pomembno spodbudi države članice k osredotocenosti na tiste segmente pomoci, katerih ucinek bo vplival na izboljšanje konkurencnosti in gospodarske ucinkovitosti, socialno in regionalno kohezijo, višjo kakovost javnih storitev, trajnostni razvoj in kulturno raznolikost.

Še zlasti se nam zdi smotrna odlocitev za nadgrajeni ekonomski pristop, s katerim bi bilo mogoce lažje in hitreje odobriti pomoc, ki manj izkrivlja konkurenco. Tak pristop bi Evropski komisiji dejansko omogocil, da usmeri svoja sredstva na tiste primere, ki lahko povzrocijo hujša izkrivljanja konkurence na notranjem trgu ter vplivajo na trgovino med članicami v obsegu, ki je v nasprotju s skupnimi interesi. Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti je namrec Komisiji zaupala odgovornost, da zagotovi ohranitev enakih konkurenčnih pogojev med državami članicami, ne glede na njihove objektivno različne ravni finančnih sredstev in tudi različno tradicijo državnih intervencij na trgu. Analiza tržnih nepopolnosti, ki je eden ključnih elementov poudarjenega ekonomskega pristopa pri analizi združljivosti pomoci, bo pokazala na razloge, zaradi katerih trgi ne dosegajo želenih ekonomskih ciljev skupnega interesa. S tem pa bo prispevala tudi k boljši oceni, ali je državna pomoc upravičena oziroma najustreznejša rešitev ter kako jo izvajati, da ne bo privedla do pretiranega izkrivljanja konkurence.

Slovenija se v celoti strinja s predlogom Komisije, da je potrebno zagotoviti racionalnejše in ucinkovitejše postopke same priglasitve ter ocenjevanja združljivosti državnih pomoci. Dejstvo je, da se je potreba po ustrezni prilagoditvi politike državnih pomoci ter izvajanja nadzora še okrepila po zadnji širitvi Evropske unije v letu 2004. Pri tem naj omenimo, da se je z leti obcutno povecalo ne le število, temvec tudi zahtevnost in prepletenost pravnih dokumentov, ki jih sprejema Komisija. V zvezi s tem predlagamo, da se poveca usmerjenost nadzora na najbolj izkrivljajoce oblike pomoci ter omogoci vnaprej predvidljiv in uporabnikom prijaznejši nadzor državnih pomoci, ki bo pomembno zmanjšal pravno negotovost in obenem tudi administrativno breme Komisije in držav članic.

Glede predlagane uvedbe nacela deljene odgovornosti med Komisijo ter državami članicami se Slovenija zaveda dejstva, da Komisija ne more izboljšati pravil in praks na podrocju državnih pomoci brez popolne zaveze vseh članic, da bodo izpolnjevale svoje obveznosti glede priglasitve vseh nacerlovanih pomoci in ustrezno izvajale pravila. Ob tem želimo poudariti, da je bila tovrstna zaveza Slovenije v odnosu do Komisije na podrocju državnih pomoci prisotna in izkazan že v obdobju pred pricetkom polnopravnega članstva naše države v Evropski uniji in se nadaljuje tudi po vstopu.

II.

V zvezi z namero Komisije po celoviti reviziji vseh dokumentov na podrocju nadzora državnih pomoci in ne le tistih, katerih obdobje veljavnosti se bo v kratkem izteklo – ki jo Slovenija odobrava - je potrebno žal ugotoviti, da Akcijski nacrt razen te nacelne napovedi ne razkriva dovolj natančnejših informacij o tem, kakšne spremembe zakonodaje ima Komisija v nacrtu po posameznih podrocjih.

Slovenija razume, da želi Komisija s ciljem ponovno spodbujene Lizbonske strategije okrepiti svoj ekonomski pristop pri analizi državnih pomoci, še zlasti analizo tržnih nepopolnosti, zaradi katerih trg ne dosega želenih gospodarskih ciljev skupnega interesa. Obenem pa ne daje dovolj konkretnih usmeritev za vrednotenje tržnih nepravilnosti oziroma kako naj države članice tehtajo pričakovane pozitivne učinke ukrepa pomoci na eni strani v primerjavi s potencialnimi negativnimi stranskimi učinki ob dodelitvi pomoci.

V poglavju, ki govori o doseganju visoke kakovosti storitev splošnega gospodarskega pomena, Komisija ugotavlja, da je le-ta ključna sestavina evropske socialne države ter bistveni pogoj za zagotavljanje socialne in teritorialne kohezije. Prav tako je po mnenju Komisije nesporna visoka stopnja diskrecije držav članic pri odločanju o tem, ali in na kakšen način bodo financirale opravljanje javnih storitev. Komisija nadalje zahteva, da morajo odobrena nadomestila za opravljanje javnih storitev omogočiti opravljanje teh storitev, ne da bi to vodilo k prekomernim kompenzacijam in s tem neupravičenemu izkrivljanju konkurence. V tem okviru bi bila dobrodošla konkretnjša usmeritev glede uravnavanja nadomestila tudi za tiste primere, ki jih ne obsegajo nedavno sprejete usmeritve Komisije (manjša nadomestila, bolnišnice in gradnja socialnih stanovanj...).

Komisija se zaveda, da se obstoječe pomanjkljivosti v praksah in postopkih politike državnih pomoci odražajo v dolgih časovnih okvirih za obravnavanje zadev. V tej zvezi podpiramo odločitev Komisije, da namerava v kratkem času izboljšati svojo notranjo prakso in administracijo ter povečati učinkovitost spremljanja in nadzora. Tako kot druge države članice si bo pri tem tudi Slovenija prizadevala za izboljšanje nacionalne prakse ter preglednosti in učinkovitosti sistema državnih pomoci.

Z vidika upoštevanja izključne pristojnosti nadzora nad dodeljevanjem državnih pomoci na notranjem trgu menimo, da bi bilo potrebno določeneje opredeliti tudi, kako Komisija vidi možno vlogo neodvisnih organov v državah članicah, ki naj bi Komisiji pomagali pri izvajanju nalog v smislu izpolnjevanja pravil o državnih pomočeh.

V poglavju, ki obravnava prilagoditev postopkovnih pravil razširjeni Evropski uniji je zapisano, da bo Komisija poskušala z izboljšanjem obstoječih postopkovnih pravil zmanjšati časovno obdobje obravnave primerov ter povečati učinkovitost nadzora. Menimo, da že obstoječi postopkovni uredbi iz leta 1999 ter 2004 dajeta izhodišča za uporabo poenostavljenega postopka priglasitve in obravnave pri Komisiji v določenih primerih, vendar te možnosti po izkušnjah sodec doslej morda niso bile vedno izkoriščene v največji možni meri.

Akcijski nacrt se v različnih točkah sklicuje na nujnost analize obstoječih tržnih nepravilnosti kot pogoja za dodelitev javnih sredstev ter poudarja nacelo smotrnosti pri dodeljevanju le-teh ter merjenje učinkovitosti posameznih vrst državnih intervencij. Menimo, da bi bila za prakso na tem področju v državah članicah zelo dobrodošla pomoc s strani Komisije, ki bi določila enotna izhodišča merjenja učinkovitosti dodeljenih državnih pomoci. Na ta način bi se morda tudi lažje približali uresničevanju lizbonskega cilja znižanja skupne ravni državnih pomoci v članicah, saj bi postopoma opuščali tiste vrste državnih pomoci, ki bi se skozi analizo pokazale za neucinkovite.

Slovenija torej podpira osnovna nacela predlagane reforme sistema državnih pomoci, ki pa jih po našem mnenju ne gre razumeti zgolj v smislu zniževanja intenzivnosti pomoci, oženja možnih upravičenih stroškov in podobno, temveč predvsem kot skupno prizadevanje za doseg večje učinkovitosti pri dodeljevanju državnih pomoci v Evropski uniji.